

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Telefon št. 423.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Ljubljana, 23. avgusta 1923.

Pred nami leži zaupno pismo državnega tajništva sv. Očeta z dne 25. aprila tek. leta, ki je bilo razposlano vsem italijanskim škofom. Glasi se doslovno tako-le:

„Podpisani kardinal ima čast priobčiti Vaši Prezvišenosti, da Sveti Oče, sklicujoč se na okrožnico z dne 2. oktobra 1922, katera je bila poslana vsem ordinarijem Italije, znova priporoča, da se ji pokorava. Njega Svetost hoče, da se vsi oni, ki predstavljajo v katerikoli obliki verske interese, drže pravil najstrožje previdnosti in se izogibajo tudi samo videza pripadanja kaki politični stranki in podpiranja iste.“

To je stališče sv. Očeta! Vsakdo, ki na katerikoli način in v katerikoli meri predstavlja verske interese, naj se strogo varuje tudi le videza, da pripada kaki politični stranki ali na celo, da jo podpira. Evo izvirni italijanski tekst: „Sua Santità vuole che tutti coloro che rappresentano in qualche modo e misura gl'interessi della religione, si attengano alle regole della più stretta prudenza evitando anche le sole apparenze di atteggiamenti e favoreggiamenti di partito politico.“

Tako govori jasno in točno poglavar naše svete cerkve! Komurkoli so zaupane verske koristi, naj se drži daleč od vsega političnega trenja in izogiba celo samega videza, kakor da bi pripadal kaki politični stranki ali da bi jo podpiral! Komu pa so zaupani verski interesi ali, kakor pravi sv. Oče, kedo reprezentira „in qualche modo e misura“, v katerikoli obliki in meri, interese naše vere? Kdo drug nego tisti, ki je sprejel od Cerkve dotični nalog in dotično oblast. To pa je vsak duhovnik naše Cerkve. Vrhovni poglavar

naše Cerkve jasno hoče, da uživaj duhovnik zaupanje vseh, ne glede na strankarsko pripadnost. Tega zaupanja pa, jasno, ne more imeti, kdor se kakorkoli kreta strankarsko-politično ali po svojem ravnanju vzbuja sum, da podpira to ali ono politično stranko.

Priporočali bi Katoliškemu shodu, ki zbora v prihodnjih dnevih v našem mestu, da vzame voljo svetega Očeta v resen nretres in ukrepa o sredstvih, kako jo uspešno uveljaviti med našim narodom, na slovenskih tleh.

Žalibog imamo malo upanja, da bi se to priporočilo svetega Očeta uroštevvalo. Sklenila se bodo sicer, kakor je na katoliških shodih običajno, formalna udanostna izjava svetemu Očetu, toda aranžerjem tega katoliškega shoda ne pride niti na um, da bi se pokoravali Svetemu Očetu v kajikoli stvari, kadar je to v nasprotju z lastnimi koristmi, z lastno strastjo in lastnim nanuhom. Njihovo načelo je ravno isto, katero je ugonobilo hudobnega angelja: **Non serviam!** Služil ne bom, pokoraval se ne bom. Njihove ustnice molijo: „Zgodi se Tvoja volja“ — njihove srce pa moli: Zgodi se moja volja!

Ne rečemo, da to velja o vseh, katerih imena se berejo na programih katoliškega shoda. Ne pride nam niti na um! Beremo imena, ki bi jih smatrali naravnost kot jamstvo za nepolitičen značaj katoliškega shoda, da bi, žal, razne okoliščnosti ne povzročale mučnega utisa, da se ti izvršni možje nahajajo v nujni nevarnosti, biti izrabljeni in zlorabljeni kot štafaža za izvestne strogo strankarsko-politične smotre. Pravi aranžerji katoliškega shoda niso oni izvršni možje, pred katerimi se spoštljivo klanja vsakdo, ki jih pozna, ta-

ko radi njihove visoke naobraženosti kakor radi plemenitega in kremenitega značaja. To so možje, ki so vzvišeni nad vsak dvom. Žalibog pa vidimo, da so pravi aranžerji katoliškega shoda drugi in ti računajo samo na velik uspeh svoje umazane politične in samopridne špekulacije.

Že danes nam je popolnoma jasno, da bo Katoliški shod vprizoril propagando za „katoliški tisk“. In to bo aranžirano tako, da bo ves politični tisk SLS označen in proklamiran na slovesen način kot eminentno priporočljiv in patentno katoliški. Ko politikanti SLS to dosežejo, so lahko zadovoljni, četudi bi se sicer na katoliškem shodu ne izpregovorila niti ena sama politična beseda. V pozni jeseni se bo potem, „na podlagi sklepov katol. shoda“, začel lov na naročnike za leto 1924. in javno mnenje bo zopet za eno leto pod streho, kot ministrant vodstva SLS. — In s podvojeno silo se bo brizgal strup klerikalne sugestije v strankarsko-politične namene. Očitna laž in podlo obrekovanje z zlorabo katoliškega imena! Prevara ljudstva v imenu katoličanstva! Umazani profiti izvestnih špekulantov! Tako si predstavljajo uspehe katol. shoda pravi aranžerji in „Drahtzieher-ji“ te prireditve. — Iz srca želimo, da se ne izpolnijo njihove nade in da se nasprotno uresničijo želje in nade tistih izvršnih in vernih mož, kateri imajo poštene namene in upajo, da pade iz katoliškega shoda mnogo zrna v rodovitna tla. Če se izpolnijo te nade, potem bo shod res katoliški, ker se bo o njem lahko reklo, da se nahaja v soglasju z rimsko prestolico, s Kristusovim namestnikom. Dal Bog, da ne postane katoliški shod „lucus a non lucendo“, temveč da učinkuje kot svetla luč resnice in razvese! srca vseh vernikov!

Evharistični kongres v Zagrebu.

Pretekle dni se je vršil v Zagrebu evharistični kongres, ki je združil na desetisoče vernih katoliških Hrvatov k sijajni ogromni manifestaciji, v kateri se je hrvatsko katoliško ljudstvo poklonilo božjemu Veličanstvu, ki živi v sv. Evharistiji. Vera v živega Boga je združila v Zagrebu ogromne množice ljudi iz vseh hrvatskih pokrajin in ta velika verska manifestacija je dokazala, da je kljub vsem svetovnim preobratom zadnjega desetletja, kljub vsem materijalističnim težnjam, ki so vzrok veliki bedi, v kateri žive narodi Evrope, ostalo živo v velikih ljudskih množicah hrepenenje po najvišjih verskih idealih in to tem bolj, ker spoznavajo široke ljudske množice po vsem trpljenju med svetovno vojno in pozneje, da so vse posvetne dobrine minljive in brez trajne vrednosti in da jim nudi edino tolažbo in uteho vera in upanje v vsemogočnega Boga, ki vse dobro plačuje in hudo kaznuje.

Evharistični kongres v Zagrebu nam dokazuje, da mineva ona popolnoma materijalistična doba, ki nam jo je prinesla svetovna vojna, doba brez vsakih višjih idealov, v kateri so egoistična stremjenja posameznikov slavila orgije na račun ljudskih množic. Na drugi strani nam dokazuje, da skuša katoliška Cerkev združiti pod svojimi zastavami vse verno ljudstvo, ki ga hoče navezati nase, da ga reši iz brezbožnosti vojnega in povojnega časa. Ako naj pomenja evharistični kongres v Zagrebu, ki je bil strogo verska prireditev, preobrat v dušah našega katoliškega ljudstva, vrnitev k naukom večne Resnice, pričujoče v sv. Evharistiji, katerih eden najpomembnejših in najlepših se glasi „Ljubite svojega bližnjega, kakor samega sebe,“ potem moremo biti zagotovljeni lepše bodočnosti našega hrvatskega in slovenskega ljudstva, ker vidimo v tem jamstvo za udejstvovanje onih načel, ki edina morejo roditi socialno pravičnost in možnost sožitja vseh slojev in stanov v bratski, krščanski vzajemnosti.

Zagrebske cerkve so bile minule dni noč in dan prenapolnjene vernikov, ki so se odzvali pozivu svojih dušnih pastirjev v čast božjo in dobro človeštvu. Po cestah so se pomikale procesije z okrašenimi zastavami, svetimi podobami in v znamenju križa. Množice, prihajajoče od vseh strani so prepevale svete pesmi ter nudile v svojih pestrih narodnih nošah iz najbolj oddaljenih pokrajin živo sliko v katoliški Cerkvi združene

nega hrvatskega naroda. Na tisoče se jih je pripeljalo z vlaki, na tisoče z vozovi, na tisoče jih je prišlo peš, da manifestirajo pred vsem svetom za svojo vero.

Že v petek zjutraj je pričel dobivati Zagreb svečano lice, ko so bile izvešene s številnih poslopij prve zastave. Tekom dneva so pričeli prihajati prvi udeležniki kongresa. Ob pol 7. zvečer se je pripeljal iz Križevca papežev nuncij Pelegrinetti. Z njim so došli grškokatoliški škof dr. Njiradi, škof dr. Premuš in dr. Deželič, ki so mu šli nasproti do Križevca. Že ob 5. popoldne so se valile ogromne množice ljudi proti kolodvoru, kjer so se postavile v špalir na obeh straneh ulic. Mesto pred kolodvorom je zavzela mladina samostanskih šol, odposlanstvo francoskega katoliškega dijaštva iz Bordeauxa in Pariza ter razna katoliška društva s svojimi zastavami. Na peronu državnega kolodvora so se zbrali cerkveni in posvetni dostojanstveniki, ki so pričakovali apostolskega nuncija. Navzoč je bil nadškof dr. Bauer, pokrajinski namestnik dr. Cimič, pomočnik komandanta armije general Srečkovič, divizionar, konzul poljske republike, pripravljalni odbor za kongres s predsednikom škofom dr. Langom in drugi.

Ko je ob pol 7. došel vlak, so zazvonili zvonovi vseh zagrebskih cerkva. Množica je sprejela nuncija z viharimi „živio“-klici. Pozdravil ga je v imenu ljudstva in duhovščine nadškof dr. Bauer, nuncij pa se je zahvalil za sprejem v hrvatskem jeziku. Izrazil je svoje zadovoljstvo, da je ravno on poslan na ta kongres v Zagreb, središče Hrvatske, ki je kot krščanska dežela ovenčana s slavo. Izrazil je svoje upanje, da bo našel hrvatski narod, ki je vedno bil predzidje krščanstva in ki se je vedno boril za svojo vero, svojo srečo in mir v sv. Evharistiji. Svoj govor je končal z zagotovitvijo, da moli sv. Oče papež tudi za hrvatski narod ter za dober uspeh kongresa, glede katerega je prepričan, da bo napravil nanj najboljše vtis.

Nato se je nuncij podal pred kolodvor, kjer mu je ogromna množica prirejela velikanske ovacije. Pred nuncijem je stopila učenka 6. razreda Marija Visković in ga pozdravila z besedami „Benedictus, qui venit!“ Poljubivši nunciju roko mu je izročila šopek belih cvetlic. Nuncij je deklico pobožal po licu in se ji srčno zahvalil. Nato je nuncij sedel v gala-kočijo, v katero so bili vpreženi štirje belci, in se z nadškofom dr. Bauerjem odpeljal skozi gost špalir občinstva, ki ga je navdušeno pozdravlja-

lo do nadškofijske stolnice, kjer so ga pričakovali škofje in duhovščina. V svečani procesiji so spremili nuncija v cerkev, kjer se je vršila kratka pobožnost. Po povratku iz cerkve se je nuncij podal v nadškofijsko palačo.

V soboto je bilo na vrtu nadškofijskega semenišča obhajilo otrok. Zbralo se je 2500 otrok v spremstvu staršev. Sv. mašo je bral apostolski nuncij Pelegrinetti. Poleg nuncija je po maši delilo sv. obhajilo otrokom pet škofov in dva redovniška provincijala. Ob 9. dopoldne se je pričel kongres. Pričel se je s svečano pontifikalno mašo v stolni cerkvi, ki jo je daroval zagrebski nadškof. Ob tej priliki je imel tudi nagovor predsednik pripravljalnega odbora dr. Lang. Ob pol 11. se je pričelo v nadškofijskem vrtu prvo posvetovanje o resolucijah, ki so se sprejele v nedeljo na svečanem zborovanju vseh udeležnikov.

Prva resolucija govori o sv. Evharistiji in o Cerkvi in obsega štiri točke: a) Prvi splošni evharistični kongres v Zagrebu izpoveduje svečano svojo živo vero v zakrament telesa in krvi Jezusa Krista in ga slavi, da je svoji Cerkvi ohranil dar presvete Evharistije. b) Iz dna duše se zahvaljuje na tisoče Hrvatov, zbranih na tem kongresu, da je večni Kralj pozval tudi hrvatski narod v svojo Cerkev. c) Hrvatski katoliški narod manifestira svojo iskreno ljubezen do katoliške Cerkve kot do svoje matere in se zaobljublja, da bo vedno ostal veren svoji Cerkvi. d) Evharistični kongres poziva vse katolike, naj pozabijo na svoje prepire in naj složno nastopajo za obnovo verskega življenja, ker je to najvažnejši korak v delu za narod.

Druga resolucija vsebuje razmerje ljudstva napram duhovščini. V imenu hrvatskih katolikov izraža nado, da bo hrvatski narod ostal veren svojim škofom in duhovščini in udan rimski stolici. Nadalje poziva ves narod, naj moli za duhovščino. Obžaluje, da so se našli duhovniki-odpadniki in jih poziva, naj priznajo svojo zmoto in popravijo škodo, ki so jo napravili narodu in naj nehajo rušiti versko edinstvo hrvatskega katoliškega naroda in naj se vrnejo v naročje matere Cerkve.

Tretja resolucija govori o obnovi krščanskega življenja po sv. Evharistiji.

Četrta resolucija razpravlja, kako naj se obnovi krščansko življenje.

Ob 4. popoldne so se vršile v raznih zagrebskih cerkvah pridige, ob pol 6. uri se je nadaljevalo v nadškofijskem vrtu zborovanje o resolucijah. Ob 9. zvečer se je v vseh cerk-

vah pričelo nočno češčenje sv. Reš-njega Telesa z raznimi drugimi pobožnostmi.

V nedeljo dopoldne je daroval papežev nuncij Pelegrinetti na Kaptolu pod milim nebom slovesno sv. mašo, ki so se je udeležili vsa duhovščina, civilni in vojaški dostojanstveniki, zastopniki raznih korporacij in ustanov ter ogromne množice udeležnikov kongresa.

Ob pol 11. dopoldne se je pričelo na vrtu nadškofijske palače svečano zborovanje kongresa, na katerem je govoril v imenu Slovencev tudi škof dr. Jeglič. O resolucijah sta govorila dr. Deželič in škof dr. Njaradi.

V nedeljo ob 4. dopoldne se je vršila ogromna procesija iz stolne cerkve skozi celo mesto na Wilsonov trg, kjer je papežev nuncij izpred gledališča podelil nepregledni množici papežev blagoslov. Odtod se je pomikala procesija nazaj k stolnici preko Jelačićevega trga, kjer je bil postavljen oltar in kjer so se vsi verniki posvetili Srcu Jezusovem. Po govoru patra Krsta Belamariča o pomenu svečanosti in po odpeti svečanostni himni, se je slovesnost zaključila in se je duhovščina vrnila v katedralo.

Procesijo je vodil papeški nuncij Pelegrinetti, za njim pa ostali jugoslovenski episkopat. Kako veličanska je bila ta cerkvena procesija, si napravimo lahko sliko, da so se zadnje vrste zopet vrstile nazaj na Kaptol ob pol destih ponoči, torej lahko računamo, da se je procesije udeležilo okoli 120.000 oseb. Na čelu procesije so korakali Slovenci s svojimi duhovniki. Ob straneh po ulicah je gledalo na tisoče in tisoče zagrebških meščanov procesijo. Vsi so občudovali krasne narodne noše Slovencev.

Zagrebški župan Heinzl je v nedeljo zvečer na čast prirediteljem evharističnega kongresa priredil svečano večerjo, na katero je bilo povabljenih izredno veliko število uglednih in vodilnih kongresistov. Svečane večerje so se udeležili papeški nuncij Pelegrinetti, jugoslovenski episkopat, minister ver dr. Janjič, pokrajinski namestnik dr. Cimič, general Srečković in druge visoke osebnosti. Nuncij Pelegrinetti je z uspehom kongresa zelo zadovoljen in je izjavil škofom: „Vi imate zares krasen narod!“ Nuncij je občudoval treznost, dostojno obnašanje in notranjo pobožnost hrvatskega naroda.

Manifestacija hrvatskega katoliškega naroda na evharističnem kongresu v Zagrebu je bila ogromna. Prireditelj je bila popolnoma verskega značaja in je udeležnike kongresa

pozdravljalo vse hrvatsko časopisje brez razlike strank, ki ne stoji izrečno na svobodomiselnih načelih. Na kongresu je bila zastopana tudi vlada in se je kongresa udeležil minister za vere dr. Janjič. Evharistični kongres v Zagrebu nam dokazuje, da je v našem priprostem ljudstvu vera še vedno živa in da more ta vera združiti vse sloje naroda za svoje ideale ne glede na politično prepričanje. Hrvatski narod, ki je globoko veren, ki pa v pretežni večini ni klerikalen, je na evharističnem kongresu v Zagrebu pokazal s svojo sijajno manifestacijo, da je v resnici katoliški in globoko vdan katoliški Cerkvi.

Politični pregled.

Pretekli teden je bila seja ministrskega sveta, na kateri se je vršila razprava o ustavitvi reparacijskih plačil Nemčije ter se je o tem vprašanju izdal naslednji komunike: „Vlada se aktivno bavi s pretresanjem odpovedi reparacijskih plačil in natura s strani Nemčije. S tem vprašanjem so zelo prizadeti naši življenski interesi. Z enako pazljivostjo se razpravlja to vprašanje v Bukarešti in Atenah. Težnja gre za tem, da se najde sporazumno stališče prizadetih držav v tem vprašanju. V tem pogledu se vrši med zainteresiranimi državami izmenjava misli. Vlada je o tem koraku Nemčije obvestila reparacijsko komisijo, ki je po mirovni pogodbi v to pristojna, in je vložila protest proti ustavitvi reparacij v naravi.“ Kakor se poroča, bodo države male antante poslale Nemčiji kolektivno noto, v kateri bodo zahtevale spoštovanje sklenjenih pogodb in izvršitev odredb ki govore o reparacijah, katere mora Nemčija dati članom male antante.

Pojavile so se vesti, ki so jih predvsem razširile belgrajske „Novosti“, da se v jeseni povodom zopetnega sestanka narodne skupščine pričakujejo važne izpremembe. G. Pašić se namerava umakniti iz lastne volje, da bi olajšal rešitev srbsko-hrvatskega vprašanja, ki sedaj prehaja v resno fazo. Zadnja rekonstrukcija v vladi je povzročila v radikalnem klubu razne zapletljajve, ki jih tudi Pašić sam ne more obvladati. Člani vlade se v klubu med seboj drug od drugega oddaljujejo in menijo, da je edino Ljuba Jovanović sposoben, da pomiri duhove. Pašić sam mu baje namerava odstopiti vodstvo. Dalje poročajo „Novosti“, da je med vprašanji, ki bodo v je-

seni usodne važnosti za rešitev krize Pašičeve vlade, tudi vprašanje odnošajev s sovjetsko Rusijo. Kakor je znano, se Pašić nikakor ne zavzema za to, da se odnosi med Jugoslavijo in Rumunijo obnovijo, ker vodi Pašića pijeteta napram carju Nikolaju II. in bivšemu carskemu režimu. Vendar se med radikali in demokrati širi misel, da je treba na to stvar gledati s širšega obzora in da je treba z Rusijo, čeprav jo predstavljajo boljševeiki, stopiti v redne zveze, kakor je to storila že večina evropskih držav. Z nasprotne strani se te vesti dementirajo. Bržkone so tudi gole kombinacije.

Po poročilih belgrajskih listov se vojni minister general Pešić povrne na svoje prejšnje mesto kot šef generalnega štaba. O imenovanju novega vojnega ministra so razširjene razne kombinacije. V kombinaciji prihajajo general Kalafatović, general Žečević, general Tucaković in general Milosavljević. Največ šans ima general in bivši vojni minister Žečević.

V Srbiji so se v nedeljo vršile občinske volitve, za katere se je vršil hud boj med radikali in demokrati. V političnih krogih je vladalo za te volitve veliko zanimanje. Izid volitev izkazuje napredek radikalne stranke. V Belgradu samem je bilo oddanih za radikale 6405, za meščanski blok 4979, za komuniste 1537, za socijaliste 312 in za srbsko stranko 169 glasov. Radikalna stranka je tudi v Južni Srbiji in na Kosovu priborila več novih postojank. Od zadnjih skupščinskih volitev je radikalna stranka tudi številčno napredovala, demokratje so se skušali vzdržati na svojem položaju, kar se jim je deloma posrečilo. Točnih statističnih podatkov še ni, gotovo pa je, da imajo radikali od 2241 občin dve tretjini občin v svojih rokah. V Črni gori so radikali ohranili svojo moč. Demokratje so ohranili v svojih rokah Cetinje.

Glasom poročil iz notranjega ministrstva so pri občinskih volitvah v Srbiji in Črni gori dobili radikali 1152 občin, demokrati 431, zemljoradniki 73, meščanska lista 13, srbska stranka 1, komunisti 1, skupna demokratsko-zemljoradniška lista 2, liberalci 2, džemijet 14, nevtralci 46, republikanci 9, skupna radikalno-demokratska lista 5. Volilo še ni 70 občin. Rezultatov še ni iz 29 okrožij, ki imajo 423 občin.

V Kosovski Mitrovici je došlo pri volitvah do krvavih izgrediv. Spopadli so se Turki, pristaši džemijeta, in Srbi, ki so nastopili pri volitvah združeni. Pet Srbov in dva moha-

medanca je bilo ubitih, sedem moha-medancev in težko ranjenih. Pri volitvi so zmagali Srbi.

* * *

Pogajanja z Italijo. Vesti, o prekinjenju dela paritetne komisije v Rimu, so neresnične. Res je, da je došlo med našo in italijansko delegacijo do precejšnjih nasprotstev glede ureditve reške luke, vendar pa to ni povzročilo prekinjenja dela. Italijanska delegacija je predlagala za definitivno rešitev reškega vprašanja, naj bi Reko upravljala italijanska-jugoslovanska paritetna komisija. V to paritetno komisijo bi moral priti tudi nov član, ki bi zastopal reško državo.

Važno je, da sta se naša in italijanska vlada definitivno odrekli ustanovitvi konzorcija za reško luko in da je italijanska vlada priznala našo popolno suverenost nad Barošem in Delto.

Naš rimski poslanik Antonijevič in predsednik naše delegacije v paritetni komisiji dr. Ribač sta odpotovala iz Rima v Evians les Bains, kjer sta se nahajala min. predsednik Pašič in zunanji minister dr. Ninčič, da jima poročata o poteku pogajanj. Kakor se čuje, je belgradska vlada pripravljena privoliti v predlog, stavljen od italijanske vlade, po katerem prevzame provizorična paritetna komisija v svojo roko upravo mesta Reke, reškega пристanišča, Baroša in Delte. Železniški promet med našo državo in reško bi se imel takoj vzpostaviti. V času upravnega provizorija bi se med obema vladama nadaljevala pogajanja za definitivno rešitev reškega vprašanja. Italijansko-jugoslovanska paritetna komisija bo leto dni upravljala reško državo ter luko Baroš in Delto. Administracija luke bo poverjena posebni komisiji, dočim bo mesto pod direktno upravo paritene komisije. Zunanji minister Ninčič se bo na povratku iz Francije sestal v nekem mestu severne Italije z Mussolinijem in bo z njim konferiral o reškem vprašanju. Sporazum bo sklenjen, ko se vrnejo državniki na svoja mesta.

Albanija in Jugoslavija. Rumunski list „Universul“ je prinesel vest, da ni izključeno, da ponudi albanska vlada kraljevsko krono rumunskemu princu Nikoli. Londonski „Manchester Guardian“ pa piše, da vodi ministrski predsednik albanske vlade Ahmed beg Mahija pogajanja z jugoslovansko vlado. Albanija bi bila pripravljena priznati protektorat države SHS nad Albanijo ter kralja Aleksandra za svojega vladarja in bi tako Albanija stopila v personalno unijo z

državo SHS. List pravi, da so albanski nacionalisti na Dunaju proti državi SHS in tudi proti Italiji ter da stoje v zvezi s Kemal pašo. Dalje se poroča, da se nahajata na Dunaju dva zastopnika belgrajske vlade, ki nagoovarjata nacionaliste, naj se pridružijo politiki Ahmed bega.

Jugoslovanski svobodni pas v Solunu. Med našo in grško vlado je dosežen popoln sporazum glede solunske cone kakor tudi glede prevoza in prometa s Solunom in Grško. Sedaj se vodijo pogajanja za zaključitev poštne konvencije. Pogajanja bodo te dni končana in takoj na to se bo pričelo delo za razmejitev cone v Solunu ter izkoriščanje cone po naših oblastvih.

Bolgarska in Grška. Iz Aten poročajo, da skuša doseči Bolgarska prijateljski sporazum z Grško v vprašanju bolgarskega gospodarskega izhoda na Egejsko morje. Kot dokaz bolgarske želje, da se reši to vrašanje na prijateljski način, se smatra njena odločitev, da ne predloži tega vprašanja v rešitev svetu društva narodov, ki se sestane v septembru. Kot drug dokaz stremljenj za zblizanje Bolgarske in Grške se smatra vzajemni sporazum o povratku Polgarov iz Tracije na svoje domove.

Grška. Notranji položaj Grške se je znatno poostril. Med nacionalisti, ki tvorijo jedro sedanje revolucionarne vlade, se razkol veča od dne do dne, tako da je pričakovati pri volitvah poraza revolucionarne vlade. Privrženci generala Metaksa, voditelja „stranke osvete“, že danes naglašajo, da bodo neizprosno postopali proti sedanjim mogotcem, ki so strmoglavili kralja Konstantina in ustrelili 7 njegovih ministrov. Vodja revolucionarne vlade polkovnik Plastiras je imel v Solunu sestanek s šefom generalnega štaba Mavromihalisom in vsemi armijskimi poveljniki. Revolucionarna vlada hoče v skrajnem slučaju uvesti vojaško diktaturo. Demobilizacija se vsled tega ne izvršuje. Obstoji nevarnost državljanske vojne. Ako ne prenehajo notranji nemiri, stoji Grčija pred gospodarskim in socialnim polomom. V notranjosti so pričeli komitaši zopet s svojim delovanjem. Plenijo, požigajo in morijo. Tudi macedonsko gibanje se pojavlja zopet v večji meri. Položaj grške vlade je vedno težavnejši radi republikanske pronagande, kateri je na čelu sam Venizelos. V monarhističnih krogih vlada velika skrb. Poslednje dni so bili po celi Grčiji razširjeni plakati, v katerih se apeliralo na prebivalstvo, da se pridruži republikancem, ki so edini sposobni, da spravijo Grčijo iz današnjega ka-

osa. Ni nemogoče, da v Grčiji pride do vojne diktature.

Nemške reparacije. Nemški poslanik v Belgradu von Keller je sporočil naši vladi, da je Nemčija primorana začasno ustaviti izplačevanja vojne odškodnine v naravi z ozirom na težki gospodarski položaj. Nemčija vsled francoske okupacije v Poruhrju ne more nadaljevati z dobavami, ki bi jih imele zavezniške države prejeti v naturi. Nemški poslanik je naši vladi naznanil, da se bodo nalogi za dobavo, ki so bili dani do 11. t. m., vpoštevali. Nemška državna vlada je naznanila tudi reparacijski komisiji, da ustavlja začasno naknadne dobave, da odvrne polom celega nemškega gospodarskega sistema. Dobave se bodo zopet pričele, čim se ustalijo nemške finance in nemška valuta.

Ruhrsko vprašanje. Dne 14. t. m. se je predstavila nova nemška vlada nemškemu državnemu zboru. Državni kancelar dr. Stressemann je v svojem govoru naglašal, da inozemstvo ne sme smatrati izpremembe vlade za slabost Nemčije. Boj v Poruhrju se vrši v znamenju javnega mnenja, ki stoji popolnoma pod vtisom angleške politike. Angleška vlada je zavzela v zadnji noti Franciji, v kateri obsoja zasedbo Poruhrja, odločno stališče, da je treba priznati pravice Nemčije. Čeprav ni pričakovati, da bi angleški predlog prodr, je vendar gotovo, da ne bo ostal v Franciji in Belgiji brez odziva. Nemčija je pripravljena, podvreči se mednarodnemu razsodišču. Kakor hitro bo dvignjena zasedba Poruhrja in se bodo begunci zopet vrnil na svoje domove, bo Nemčija skrbela, da čim prej omogoči rešitev reparacijskega problema. V interesu gospodarske konsolidacije države je potrebno, da najame Nemčija posojilo v zlatu. Za zaupnico novi nemški vladi je glasovalo 240 poslancev, 76 proti, 25 pa se jih je vzdržalo glasovanja. Takoj po izreku zaupnice je bil sprejet proti glasovom skrajne desnice in levice zakon o zlatem posojilu. Napetost med Nemčijo in Francijo se je nekoliko omilila in je pričakovati znatno izboljšanje položaja, ako izrazi novi kancelar Stressemann pripravljenost za izmenjavo misli s Francijo. V tem slučaju se tudi Poincare ne bo branil nadaljevati svoje diskusije z Londonom. Kar se tiče ruhrskega vprašanja, se računa, da Stressemann ne bo vstrajal na dosedanjem stališču Nemčije, da naj se nadaljuje pasivni odpor toliko časa, dokler se ne umakne poslednji vojak iz zasedenega ozemlja. Gotovo je, da bo način,

kako naj Francozi in Belgijci ukinejo okupacijo, izpremenil položaj v precej spravljivem smislu, ako bo Berlin odnehal v vprašanju pasivnega odpora.

Amerika. Novi ameriški predsednik Coolidge je izjavil zastopnikom tiska pretekli teden v Washingtonu, da Amerika noče v evropskih vprašanjih nastopiti kot mirovni sodnik ali pa na strani Angleške zavzeti stališče napram Franciji. Amerika odklanja udeležbo pri rešitvi reparacijskega vprašanja, ako poziv za tako akcijo ne bo prišel od vseh interesiranih evropskih držav. S tem je onemogočeno ameriško sodelovanje pri oceni plačilne sposobnosti Nemčije, ako bi Anglija proti volji Francije hotela izvršiti tako cenitev. Amerika ni pripravljena Franciji ali Italiji ničesar odpustiti od njunega dolga, temveč pričakuje, da se bo odplačevanje začelo v najkrajšem času. Amerika odklanja revizijo Baldwinovega sporazuma o angleških plačilih Ameriki, a istotako odklanja, da bi kaj vrnila Angliji, ako bo ta v nemožnosti rešitve reparacijskega vprašanja pripravljena uvesti ne le Nemčiji, temveč tudi Franciji in Italiji. Anglija mora v vseh okoliščinah v polnem obsegu izvesti napram Ameriki sporazum o plačanju dolgov.

Radič v inozemstvu.

O potovanju Stjepana Radiča, voditelja hrvatske seljačke republikanske stranke, v inozemstvo, so sedaj na razpolago točnejša poročila, dasi njemu naklonjeni listi ne objavljajo podrobnosti.

Radič se je prvotno mudil na Dunaju, potem pa je odpotoval v London ter namerava baje posetiti tudi Ameriko. Po nekaterih časopisnih poročilih so dale povod za Radičevo potovanje v inozemstvo pred vsem vesti, da bo izročen sodišču. To je pa bila samo pretveza za Radičevo akcijo v inozemstvu, ker se ima Radič izročiti sodišču le radi tiskovnih prestopkov in se po dosedaj veljavnih zakonih radi prestopkov obdolžene osebe ne more takoj izročiti v zapore.

Iz Belgrada pa so prihajale tudi pretnje, da namerava belgraj. vlada proti HRSS in njenemu predsedniku uveljaviti takozvano „Obznano“. Radič je pa poleg tega dobival grozilna pisma, v katerih so zahtevali gotovi elementi njegovo glavo in v katerih se je napovedala vojna proti Radičevi Hrvatski. Belgrajska vlada ni ničesar storila proti delovanju teh neodgovornih elementov, kar je vpliva-

lo na zastopstvo HRSS, da je skušalo na vsak način obvarovati življenje svojemu voditelju.

Radič tega je Radič koncem prejšnjega meseca odpotoval v selo Gola, ležeče onstran Drave ob mažarski meji. Tu je mogoče Dravo brez vsakih ovir prebroditi, ker je vsa struga popolnoma v našem ozemlju. Iz sela Gola je bila potem prekoračitev meje Radiču zelo olajšana.

Radič je prestopil mažarsko mejo in je bil početkom preteklega tedna na Dunaju, odkoder je potoval preko Berlina in Hamburga v London. Po časopisnih vesteh, namerava Stjepan Radič prirediti pred odličnimi britanskimi državniki in politiki predavanje o položaju na Hrvatskem. Stjepan Radič bo imel tudi konference z oficijelnimi diplomatskimi osebnostmi, ki izjavljajo, da je Velika Britanija z ozirom na svoje vitalne interese na Balkanu zelo zainteresirana na rešitvi hrvatskega problema in da raditega ne more neaktivno premostrivati razvoja dogodkov na Hrvatskem. Radič je potoval v London z diplomatskim potnim listom, ki mu ga je izročil neki vodilni angleški diplomat. Radič potuje pod zaščito angleške diplomacije in vživa vse diplomatske internacionalne ugodnosti glede potovanja.

Notranji minister Vujičić je izjavil, da bo vlada strogo spremljala Radičevo delovanje v inozemstvu in ukrenila proti njemu vse mere, ki so ji na razpolago, ako bo njegovo delovanje prišlo v navzkrižje z zakonom. Ravno tako strogo se bo postopalo tudi proti vodstvu Hrvatske Republikanske Seljačke Stranke, ako bi delovanje tega vodstva prestopilo meje zakona. — Načelnik oddelka za zaščito države v notranjem ministru Vasa Lazarevič je odpotoval te dni na Dunaj, da uradno na mestu ugotovi delovanje Stjepana Radiča na Dunaju in v koliko se je Radič posvetoval s protidržavnimi elementi. Belgrajska „Politika“ poroča, da sprejema vlada vsak dan poročila iz inozemstva o Radičevem begu. Radič ne potuje z našim državnim listom, temveč z običajnim „laissez passer“, ki ga je dobil od angleškega diplomatskega predstavnika iz Budimpešte. V zvezi s tem poročilom bo vlada storila potrebne korake pri angleški vladi, da se dožene, na kakšen način je Radič mogel priti do tega „laissez passer“ angleškega poslaništva v Budimpešti.

Dunajski listi poročajo, da je imel Radič na Dunaju sejo z zaupniki hrvatskega revolucionarnega odbora, katere je pred enim letom odposlal dr. Krnjevič v Ženevo, Pa-

riz, London in Ameriko. Na podlagi njihovih poročil je Radič sestavil svoj republikanski načrt. Radič upa, da bo v Londonu ugodno sprejet. Angleška srednjeevropska politika se ogiba sicer vsakega aktivnega nastopa, hoče pa vendar, v kolikor sledi politični delavnosti Francije, vplivati na razvoj političnih dogodkov. Tako je angleški kapital podprl preobrat na Bolgarskem in od tod se razlaga tudi angleški interes za obnovo Mažarske. Radič se ne misli kmalu vrniti v svojo domovino, temveč namerava nastopiti pred svetom Zveze narodov, kjer bo obrazložil svoje zahteve. Nato namerava ustanoviti v Londonu ali v Švicariji vlado.

Končno je izpregovorilo tudi vodstvo Hrvatske republikanske stranke. V soboto zvečer in v nedeljo se je vršila plenarna seja vodstva HRSS pod predsedstvom podpredsednika poslanca Dragotina Kovačevića, na kateri so bili sprejeti sklepi, da z ozirom na to, ker niti ena, današnja srbska stranka ne kaže niti volje niti pripravljenosti, da prizna hrvatskemu narodu njegovo državno politično in narodno kulturno individualnost, hrvatsko narodno zastopstvo odobrava po predsedniku HRSS dne 24. junija 1923 naznanjeno prekinjenje vseh pogajanj z Belgradom. Obenem poudarja, da bi se to narodno zastopstvo moglo ponovno pogajati o sporazumu med hrvatskim in srbskim narodom samo s takim srbskim narodnim zastopstvom, katero bi kot prvi in glavni predpogoj sporazuma priznalo državno politično in kulturno individualnost hrvatskega naroda in se obenem izjavilo za pripravljeno, da se s hrvatskega državnega in narodnega področja odstrani vsaka najmanjša sled srbske hegemonije. Ker pa ni nobenega upanja, da bi v doglednem času srbski narod izvolil zastopstvo, ki bi bilo toliko pravično in toliko modro, da prizna hrvatskemu narodu popolno in neomejeno pravo narodne samoodločevanja ter se prostovoljno odreče ne samo vsakemu nasilju, marveč tudi vsaki s tem nasiljem zvezani oblasti na hrvatskem državnem in narodnem področju, — in ker radi belgrajskih dejanj hrvatski narod neprestano izgublja na milijarde svoje narodne in zasebne imovine, poleg tega pa mora vsak dan gledati, kako se mu izpodkopavajo in rušijo že sami temelji njegove tisočletne evropske kulture — daje hrvatsko narodno zastopstvo svojemu predsedniku Stjepanu Radiču posebno polnomoč tudi za diplomatsko

akcijo, da se mirnim, racifističnim potom popolnoma prizna in oživotvori pravo samoodločevanje hrvatskega naroda na ozemlju, ki ga na eni strani označujejo mednarodne meje, določene v mirovnih pogodbah na drugi strani pa enodušna volja hrvatskega naroda, izražena ra volitvah dne 18. marca 1923.

Kaj pravijo Radičevi zavezniki? Radikalna „Tribuna“ poroča iz Sarajeva, da je v vseh muslimanskih krogih beg Stjepana Radiča izzval največje iznenadenje in bojazen. En del muslimanov, ki ni odobral politike dr. Spaha in drugih, je sedaj sklenil, da prekine dosedanje zveze in gre po novih potih. Kakor trde, spada sem tudi Hrasnica. Gotovo je, da bo na prvi seji centralne uprave padla odločitev v tem vprašanju. O slovenskih klerikalcih je poročala pretekli teden belgrajska „Pravda“, da bo izdal glavni odbor Koroščeve stranke komunike, v katerem bo izjavil, da se SLS ne strinja z Radičevimi ekskurzijami. Komunike bo pomenil tudi oficijelni razdor z Radičem.

Naš list je zapisal 26. julija to-le: „Po našem mišljenju ne more biti niti najmanjšega dvoma, da pride v doglednem času do odcepa SLS od federalističnega bloka odnosno od Radiča, kakor hitro postane njegova družba nevarna za klerikalne junake. V tem hipu bodo voditelji SLS točno zapustili g. Radiča, in prepuščili njegovi usodi in se pobrigali z isto točnostjo za svojo lastno kožo in svoj žep. Kdor tega ne verjame, se bo hitro prepričal. Zdi se nam, da pismarji že iščejo formulo, po kateri bodo izvršili svoje dejanje, da malo lepše izgleda.“

Če upoštevamo še to, da prinaša „Slovenec“ poročilo belgrajske „Politike“, da se v političnih krogih govori, da vlada resno misli določiti „Obznane“ raztegniti na HRSS ter vodstvo stranke storiti odgovorno za vse, kar Radič počenja v inozemstvu, in da se „Slovenec“ kot glavno glasilo SLS, skrbno izogiba vsaki priliki, zavzeti kako stališče napram Radičevemu potovanju v inozemstvo, potem je jasno, da se bo kmalu pokazala resničnost besed, ki smo jih mi zapisali že pred enim mesecem.

Zgoditi pa se zna, da bo dr. Korošec s svojimi tovariši obsedel med dvema stoloma, kar se pa sicer ne bo zgodilo prvič, naj se zadeva Radičevega potovanja razvije na katerisikoli način.

POLITIČNE VESTI.

+ **Na levo ali desno?** Politiki SLS so na razpotju. Ne vedo, kam bi se obrnili, na levo ali na desno. Na obe strani jih mika, na obe strani pomežikujejo, jasne besede pa si ne upajo izreči. Radi bi držali z Radičem, ki se ga boje, da bi jim pri prihodnjih volitvah ne odjedel še kaj mandatov, radi bi pa tudi zajemali iz vladnih loncev, h katerim jih vabijo prijetni duhovi. Nerodno je le to, da na nobeni strani ne ponujajo našim klerikalnim politikom žlice, za katero iztegujejo na skrivaj roke. To je zelo nerodno! Seveda takih ljudi, ki niso ne krop ne voda, nihče ne vidi rad v svoji družbi, razen takrat, kadar jih rabi. Slovenskih klerikalcev nobeden ne potrebuje! Radič brez njih dobro živi v Londonu, pa tudi Pašič brez njih prav lahko vodi svojo politiko, kakor sam hoče. Zdi se pa, da politiki SLS čimdalje bolj zavijajo oči proti loncem v Belgradu, v katerih se ne kuha več ameriškanski fižol kot takrat, ko je bil dr. Korošec ministrski podpredsednik. Sodiijo namreč, da se Radiča ni bati za enkrat, ker da je do novih volitev še daleč, med tem časom pa bi tudi radi pojedli kako vladno juhico, četudi bi bila skuhana na centralističnem štedilniku. Tako so te dni poročali listi, da se je pred dnevi vršil v Zagrebu sestanek zastopnikov HRSS z zastopniki Koroščeve in Spahove revizionistične skupine. Na tem sestanku so baje Radičevi zastopniki priznali, da je nastala nova situacija, ki prepušča dr. Korošcu in dr. Spahu popolnoma svobodne roke. V zadevnem sporazumu z Radičem ni bila določena akcija v inozemstvu. Ker se je Radič s svojim potovanjem v inozemstvo več ali manj odkrito približal frankovskim emigrantom, je s tem krenil na nova pota, ki niso v skladu s političnimi tendencami in taktiko revizionističnega bloka. Nekateri politični krogi v Belgradu računajo, da pride do razhoda med Radičevim separatistično federalistično in Korošec-Spahovo revizionistično skupino. Zagrebški „Jutarnji list“ pa je priobčil neke informacije iz Ljubljane, očitno inspirirane od nekega višjega dr. Koroščevega eksponenta, menda dr. Brejca, ki trdi, da je SLS mnenja, da se radikalci pripravljajo na dolgotrajnejše vladanje. Močne roke v Sloveniji se več ne čuti, kakor je to bilo za časa Pribičevićega režima, ko je bil resort notranjega ministrstva v rokah tega moža. Po mnenju visokega eksponenta SLS se radikalni režim v Sloveniji ne občuti tako težko. Iz vsega se vidi, da iščejo

politiki SLS pota, kako bi se približali radikalni vladi. Nič ne boli klerikalnih avtonomistov, da stoji srbska radikalna stranka na stališču vidovdanske ustave, ki jo hoče točno izvesti, kakor je obljubila pred volitvami. Kakor hitro bodo našli pot, da uskočijo v vladni tabor, pa bodo zatajili tudi svoja obečanja o avtonomiji, za katero doslej še niso povedali, kakšna naj bo. To je politika cincanja med dvema stoloma, vprašanje pa je, če ne bodo obsedeli med dvema stoloma. Ljudstvo izpregleduje, ker vidi in čuti v vsakdanjem življenju, da ga vodi klerikalna politika v gospodarsko propast in bedo, iz katere ga ne more rešiti frazerstvo in dvoličnost voditeljev SLS.

+ **Na življenje in smrt se bore** klerikalni poslanci v Belgradu proti nakanam centralizma, kakor je zahteval poslanec Kremžar na svojem shodu v Naklem po poročilu „Slovenca“. To borbo čutijo naši kmetje prav dobro na svoji koži. Saj bodo plačali povišan zemljiški davek in za 30 odstotkov povišano dohodnino. V taki borbi, za katero nosi stroške pač ljudstvo, ne pa poslanci, je lahko neustrašeno vztrajati. „Slovenec“ pravi, da tako poučeni in zadovoljni niso zborovalci odšli še z nobenega shoda kot s Kremžarjevega. Želimo le, da bi odhajali tudi z davkarji tako zadovoljni, ker potem bo končan boj na življenje in smrt, za katerega dobivajo klerikalni poslanci po 150 dinarjev na dan.

+ **Povišanje taks in pristojbin** se izvrši s 1. oktobrom 1923. Vlada je tozadevni načrt že predložila in se sedaj nahaja v finančnem odseku. Na vsako prošnjo, vlogo ali pritožbo se bo moralo po sprejetju tega zakona pritisniti kolek 5 dinarjev (dosedaj 3 dinarje). Za rešitev (uradni odgovor) pa zahteva vlada 20 dinarjev (dosedaj 10 dinarjev). Za vsako prilogo je veljal dosedaj kolek za 1 dinar, a odslej 2 dinarja. Torej bo čisto navadno vlogo na kakršnikoli urad treba kolekovati z najmanj 25 dinarjev. — Z ozirom na predvolilne obljube klerikalnih poslancev je pričakovati, da njihovi volilci ne bodo plačevali povišanih taks in pristojbin. Za sedaj je že gotovo, da ne bodo plačali, ako ne bodo pošiljali vlog na centralno vlado v Belgrad in podrejene urade.

+ **Izročitev Radiča sodišču.** Minister za pravosodje je podpisal sklep narodne skupščine o izročitvi Radiča sodišču radi tiskovnih deliktov.

+ **Za poslanika v Vatikanu** je vlada imenovala dr. Smodlako, bivšega poslanca.

Poravnajte naročnino!

+ **Likvidacija pokrajinskih oblasti.** Po navodilih centralne vlade se prične s 1. septembrom likvidacija nekaterih pokrajinskih oblasti. Likvidirane bodo pokrajinske oblasti v Sarajevu, Zagrebu in pa v Ljubljani. Belorajska vlada pripravlja tudi predloge za imenovanje srezkih načelnikov.

+ **Zemljoradniški kongres v Čurugu.** Glavni odbor zemljoradniške stranke v Belgradu sklicuje za 26., 27. in 28. t. m. zemljoradniški kongres v Čurugu (Bački). Po časopisnih vestih se udeležijo tega kongresa zemljoradniške organizacije iz vse države in tudi zastopniki samostojne kmetijske stranke v Sloveniji. Kakor poročajo nekateri listi bo samostojna kmetijska stranka vstopila v zemljoradniško stranko ter prevzela njen program, ako se sprejmejo nekatere njene posebne zahteve. Vprašanje samostojne kmetijske stranke pride na dnevni red kongresa v Čurugu kot poslednja točka. V zemljoradniških krogih se trdi, da se udeležijo kongresa tudi zastopniki poljske, bolgarske in češkoslovaške agrarske stranke. Razen izključno strankarskih vprašanj se bo razpravljalo tudi o vprašanju izenačenja programa vseh slovanskih agrarcev v narodni agrarni zajednici. Srbski zemljoradniki žele, da se čimprej vstopi v zeleno internacionalo. Zastopniki Čehov, Poljakov in Bolgarov bodo stavili svoje predloge za rešitev tega vprašanja ter upajo v Belgradu, da bo došlo do sporazuma. Srbski zemljoradniki hočejo na vsak način doseči, da pride do čim ožjih zvez med kmetijskimi strankami vseh slovanskih narodov bodisi glede njihovega dela med ljudstvom, kakor tudi glede splošne strankarske taktike napram drugim strankam. Kongres se bo bavil tudi z vprašanjem razstave poljedelskih proizvodov iz cele Rusije, ki se bo vršila v kratkem v Moskvi. Srbski zemljoradniki bodo poslali na to razstavo svojega oficijelnega zastopnika poslanca Miloša Moskovljeviča.

+ **Nemci in radikali.** Kakor poročajo, je v krogih nemških poslancev nastalo veliko nezadovoljstvo radi vesti, da namerava naša vlada odstopiti Rumunski Žombolj v zameno za nekatere vasi, v katerih živi nekaj Srbov in ki so sedaj pod Rumunijo. Žombolj je nemško mesto in bi bila z njegovim odstopom Rumuniji znatno oslabiljena nemška pozicija v naši državi. Nemški poslanci so z dr. Kraftom na čelu poslali Pašiču pismen ultimatum, v katerem naglašajo, da bodo nastopili v narodni skupščini proti vladi, ako se

Žombolj odstopi Rumuniji. Nemci izjavljajo, da hočejo ostati združeni vsaj v Jugoslaviji, ako že ne morejo živeti v Avstriji in Nemčiji.

+ **Dr Laginja o reškem vprašanju.** Poročevalec tržaškega „Piccolo della Serra“ je imel razgovor z dr. Matkom Laginjo o reškem vprašanju. Dr. Laginja je izjavil, da nima upanja na skorajšnjo rešitev reškega vprašanja. Jugoslovanska vlada in javnost stojita trdno na stališču rapalske pogodbe, ki bi se morala nemudoma izvršiti. Nasprotno pa stoji mi Italija za aneksijo Reke. Na podlagi takega položaja ne more priti do rešitve reškega vprašanja, ker mora Jugoslavija kot država in kot narod vztrajati na tem, da postane Reka svobodna in neodvisna, kakor je določeno v rapalski pogodbi. Jugoslavija, ki je sicer v diplomatskem pogledu še novinec in ki je osnovana na podlagi mednarodnih pogodb, bi ne mogla pogledati v lice drugim narodom, ako bi svojevoljno razbila rapalsko pogodbo, katero je pred 3 leti svečano sklenila z Italijo. Z rapalsko pogodbo sta se obe pogodbeni stranki zavezali, da bosta vedno spoštovali neodvisnost in svobodo reške države. Aneksija Reke, ki je — kakor se govori — v intencijah Italije, bi bila težka pogreška, ki bi imela zelo škodljive posledice. Reka je svobodna država in se ji mora pustiti, da samostojno živi in da sama uredi svoje zadeve. Rečani ne bodo grešili, če bodo prentislili, ko postanejo svobodni in neodvisni, da je vpostava dobrih odnosov z Jugoslavijo nujna potreba Reke.

+ **Država prevzame južno železnico v svojo upravo.** Upravni svet Južne železnice je imel 10. t. m. na Dunaju plenarno sejo. Zastopnik belgrajske vlade je bil pooblaščen izjaviti, da se na temelju sklepa ministrskega sveta potom kraljevega ukaza odobri v Rimu sklenjeni dogovor o Južni železnici. Na seji upravnega sveta Južne železnice je bilo ugotovljeno, da je jugoslovanska vlada storila vse potrebno, da prevzame s 1. oktobrom proge Južne železnice v svojo državno režijo. Do 1. januarja 1923 mora biti od merodajnih in interesiranih držav dogovor odobren. Naš ministrski svet je sklenil, da pošljejo v komisijo za prevzem Južne železnice svoje zastopnike tudi zunanje, pravosodno in finančno ministristvo. Priprave za prevzem Južne železnice se prične v najkrajšem času v smislu konvencij, ki so bile sklenjene med Južno železnico in prizadetimi državami.

+ **Uradniški zakon.** Uradniški zakon, ki ga je kralj že podpisal bo ob-

javljen v „Službenih Novinah“ dne 1. septembra t. l., in bo takoj stopil v veljavo. Do tega roka bodo vsa ministrstva zbrala potrebne podatke o uradnikih, njihovih kvalifikacijah in uporabnosti ter jih poslala ministristvu za pravosodje kot izvršitelju zakona, kakor je to rečeno v poslednjem členu novega uradniškega zakona.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Padanje cen v Avstriji.** V času od 15. jul. do 15. avgusta je padel v Avstriji indeks cen za 4 odstotke. Vse važne življenske potrebščine so se pocenile, le stanarina je skočila za 6 do 10 odstotkov.

* **Splošna stavka rudarjev v Češkoslovaški.** Češkoslovaška rudarska zveza je sklenila, da se 20. avgusta v vseh premogovnikih češkoslovaške republike ustavi delo, ker ni došlo do sporazuma glede ureditve rudarskih mezd.

* **Položaj v Nemčiji** se je zopet poslabšal. Draginja je zopet znatno narasla. Cena kruha, ki je že padla na 160.000 mark, se je zopet dvignila na 240.000 mark in še narasča. Brezposelni ne morejo več kupovati kruha in se je bati izbruha velikih izgredov v Nemčiji.

* **V Nemčiji** so od 27. julija do 8. avgusta natiskali 100 milijard mark papirnatega denarja. V Berlinu velja ena številka lista „Vorwärts“ 15.000 mark, drugi listi stanejo do 50.000 mark. V Berlinu velja enkratna vožnja na električni železnici 150.000 mark. Prometna uprava se bavi z mislijo, ustaviti promet, ker se kljub visokim voznim cenam ne krijejo stroški uprave. Berlinska vlada namerava izdajati bankovce po 100 milijonov mark. Dosedaj je v prometu nad 100 bilijonov mark bankovcev.

* **Brezposelnost v Italiji.** Iz uradnih podatkov je razvidno, da v Italiji brezposelnost pojema. 1. januarja 1922 je bilo 541.775, 1. januarja 1923 381.969, 30. junija 1923 216.287, 30. julija 1923 213.590 brezposelnih.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

Delovni program ministra za trgovino in industrijo.

Začetkom avgusta meseca je prevzel Dragutin Kojić listino ministrstva za trgovino in industrijo in je ob tej priliki v glavnih obrisih označil svoj delovni program.

Prihajam v momentu, tako je izjavil g. Kojić, ko se nahajamo tik pred izvozno sezono, ki nam daje nešteto problemov, katere je treba rešiti tako, da nam bo dal letošnji izvoz v trgovski bilanci čim bolj ugodno postavko. Vprašanje izvoznega kredita je ključ k povoljni rešitvi tega problema. Predno sem prevzel svoje mesto, se je določilo, da se da izvozničarjem kredit 150 milijonov dinarjev na razpolago. Mnenja sem, da je to premalo in da bi komaj zadostovala vsota 300 milijonov. Drugo vprašanje, ki je s tem problemom v ozkem stiku, je vprašanje naših prometnih sredstev. V tem oziru sem že konferiral z ministrom prometa. Moje mnenje je, da je bolje, vzeti za izvozno dobo prometna sredstva na posodo, nego trpeti škodo, ker imamo sami premalo vagonov na razpolago. Smatram, da je za našo državo najvažnejše ministrstvo za kmetijstvo in ministrstvo za trgovino. Glavna naloga ministrstva za kmetijstvo je, da dvigne produkcijo, naloga ministrstva trgovine, da se ta produkcija izkoristi. Moje stališče je, da je stanje naše valute vezano na ta dva ministrstva in da je vloga ministrstva financ v tem vprašanju morebiti samo tehnična, ali vsaj majhna. Kar se tiče državnih tvornic, zavzemam stališče, da je privatna inicijativa mnogo bolj pomembna in da ji je treba dati spodbude, a zraven vendarle obdržati ugled države. Sem toraj za kombinacijo privatne in državne inicijative, a za odločno pretežno prve. Vprašanje o dovoljenju naložitve tujega kapitala v naših krajih se razpravlja čisto krivo in pogrešeno. Vedno se misli le na nacionalno „obrano“. Ker pa nimamo dovolj domačega kapitala in ker lahko kapital zelo ugodno naložimo, je moje mnenje, da sprejmemo tuji kapital na tak način, da ga vedno lahko zopet iztisnemo iz naše zemlje, kadar bo dovolj domačega kapitala na razpolago.

Kot minister industrije smatram, da je treba industriji pomagati in ji dati možnost, da se razvije. Logično sledi iz tega, da bom delal za razvoj nacionalne industrije. Radi tega bom v vseh vprašanjih, ki se tičejo naše industrije, pred končno odločitvijo povprašal gospodarske kroge za mišljenje in mi bo tako mogoče zadovoljiti njihovim opravičenim zahtevam. Delal bom tudi na to, da se nanovo razširi delokrog ministrstva trgovine in industrije in da dobi v svoje območje vso prejšnjo kompetenco.

Tako se glasi izjava novega ministra za trgovino in industrijo, kakor jo je prinesel zagrebški „Jugoslovenski Lloyd“. G. minister je sicer res podal svoj delovni program v zelo zelo širokih potezih in se ni spustil v posameznosti, tako da je vsa izjava zelo elastična in jo lahko raztegneš na to ali ono stran, a vendar ne bo odveč, če izpregovorimo o stvari par besedi, saj včasih ti da baš taka izjava v velikih obrisih — pogled v podrobnosti.

Predvsem se ne moremo ubraniti vtisa, da imamo v naši državi preveč ministrstev. Rodovitna in blagoslovljena je naša država, kar se tiče naravnih bogastev, rodovitna in blagoslovljena tudi na strankah in istotako na ministrstvih! Saj skrbi za žito na polju minister za poljoprivredo i voda, kadar so ga poželi in povežali v snopje, ga naložijo takorekoč v ministrstvu za trgovino in industrijo, potem ima ž njim opravka minister za saobračaja in končno še finančni minister! To je še najkrajša pot, ker se lahko tudi zgodi, da posežejo še vmes minister za prehrano, minister za socialno skrbstvo itd. Ko že odpuščamo uradnike, bi menda ne bilo napak, da odпустimo še par ministrov, kar bi bil velik prihranek za državno blagajno. Saj menjamo v naši državi ministre tako, kakor menja povprečni državljan srajco in ministrov na razpoloženju imamo že menda toliko, da bi lahko imelo vsako mesto in vsak trg že svojo popolno vlado, bolj imenitne vasi pa vsaj po enega ministra! Evo vam tudi rešitev avtonomističnega vprašanja in gospoda „n. r.“ bi lahko vsaj potem fingirala, da „delat“, med tem ko mora zdaj ob „pičlih“ dohodkih životariti v brezdclju, kar je z ozirom na slab vzgled in javno moralo gotovo obsojati, ne glede na to, da se go-spodje „n. r.“ v brezdclju sigurno počutijo zelo nezadovoljni!

A vrnimo se k izjavi ministra Kojića. Naše državno gospodarstvo in naše gospodarstvo sploh je navezano na izvoz, vprašanje naše valute je v veliki meri istotako odvisno od našega izvoza. V tem popolnoma odobravamo, kar je izjavil minister Kojić. A zdi se nam, da je pozabil, ali da se ni oziral g. minister na nekatere zelo važna vprašanja. Mislimo namreč predvsem na sledeče: kaj

bomo izvažali, kako bomo izvažali in končno tudi kam bomo izvažali?

Vsi znaki namreč kažejo, da se bližajo našemu izvoznemu trgu slabjši časi. Letos tega sigurno še ne bo opazati, najbrže tudi še prihodnje leto ne, a v treh letih, v štirih letih bomo morebiti že sredi krize in takrat bo prepozno, če bo tedanji minister za trgovino iskal sredstva, kako odpomoči tej krizi. Preteči krizi se je treba že zdaj postaviti v bran, zdaj dokler se kažejo šele prvi znaki in ne šele potem, ko nas bo kriza že zajahala! In znaki krize so se že pojavili, rojavili so se že lansko leto in letos že zopet! Mislim tu na znižanje izvozne carine, kar smo doživeli že lani in letos zopet. Z znižanjem izvozne carine se zmanjšajo seveda tudi dohodki državne blagajne. Izvozno carino pa je treba znižati, ako hočemo, da lahko konkurira naše žito v inozemstvu z žitom iz Amerike in — kadar bo čas — z žitom iz Rusije! Ponreje je bila Rusija žitna shramba za Evropo; še par let in na evropskem trgu se bo zopet pojavilo vedno večji meri žito iz Rusije in kako bomo tedaj konkurirali? Že sedaj ne moremo konkurirati z ameriškim žitom, če ne znižamo izvozne carine! In kako dolga je pot iz Kanade na Dunaj, napram poti iz Bačke na Dunaj! Letos namerava ruska vlada izvoziti že 20 milijonov pudov (= 327 milijonov kilogramov) žita v Nemčijo, prihodnja leta ga bo vedno več. Če bomo pa vedno le zniževali izvozno carino, ne bomo nikdar dosegli ravnovesja državnih izdatkov in dohodkov, ker bo dohodkov vedno manj, nego smo jih stavili v proračun. Žal, da nam g. minister ni prav nič razložil, kako misli o teh stvareh.

Drugo, kar zelo pogrešamo v izjavi ministra Kojića, je vprašanje kakovosti izvoženega blaga. Baš on kot minister trgovine bi bil menda poklican v to, da zavzame v tem vprašanju svoje stališče. Zdi se nam, da ne gre le za množino izvoženega blaga, temveč v prvi vrsti tudi za njeno kakovost! Če izvažamo manj vredno, ali celo skvarjeno blago, se bodo v inozemstvu otepli naših pridelkov in bodo rajši uvažali iz onih krajev, od koder jim je zagotovljeno blago boljše kakovosti. Tu nič ne pomaga, da vživa moka iz Bačke in Banata svetoven sloves, tu je treba vedno pazljivo gledati, da se izvozijo res le prvovrstni pridelki, in je treba tudi na transportu paziti, da se blago ne skvari. A le pogledajte, v kakšnem stanju se nahajajo naši vagoni! O teh stvareh smo že obširno pisali v našem listu.

Zanimiva je izjava ministra Kojiča, da imamo premalo vagonov na razpolago in to kaže vso našo upravo v bengalični luči. Če se pelješ par postaj iz Ljubljane, vidiš na nekaterih postajah cele garniture pokvarjenih vagonov, ki naravnost trohijo že leto dni in več! Ne vem, kako je v drugih pokrajinah naše države, a če smemo sklepati iz naših dosedanjih izkušenj, bo drugod ravno tako. In čim dalje stojijo vagoni na dežju in solncu, tem bolj se pokvarijo, ne glede na to, da smo že videli postaje, kjer so vsi tiri zasedeni z pokvarjenimi vagoni, tako da se mora razvijati ves promet na enem samem tiru! Potem se seveda ne bomo čudili, da imamo premalo vagonov in dokler držimo roke križem in čakamo samo na reparacijske vagone iz Nemčije, jih bomo imeli vedno premalo.

Zelo previdno se je izjavil g. minister o vprašanju tujega kapitala v naših industrijskih podjetjih. Njegovo stališče, da ne smemo tujemu kapitalu zapreti vrata, se nam zdi pravilno, a to vprašanje je tako važno, da bomo ob priliki o tej stvari kaj več spregovorili. —st.—

DNEVNE VESTI.

— **Kraljevska dvojica pri Peričniku.** V nedeljo zvečer se je kraljevska dvojica z avtomobilom pripeljala v Mojstrano in nadaljevala pot proti Vratom. Pri Peričniku se je avtomobil ustavil, kralj in kraljica pa sta si ogledala prekrasni slap in divno okolico. Nato sta se vrnila proti Mojstrani. Planinci, ki so srečavali kraljevski avto, so vladarski par povsod navdušeno pozdravljali. Tudi v Mojstrani je ljudstvo spoznalo kralja in ga pozdravljalo. V soboto je kraljica Marija sama posetila Kranjsko goro, se peljala do državne meje in se nato vrnila na Bled. Povsod, kjer so jo spoznali, ji je ljudstvo prirejalo ovacije.

— **Meščanstvu mesta Ljubljane.** III. Ljubljanski vzorčni velesej se bo vršil letos v izredno velikem obsegu. Lahko se že zagotovi, da bo to največja in najimpozantnejša prireditve te vrste, kar jih je dosedaj bilo v naši državi, na kar bomo Slovenci lahko ponosni in s samozavestjo naše moči v delu bomo razkazovali najvišjemu protektorju Nj. Vel. kralju zaklade, pridobljene z tisoči rokami na polju industrije in obrti. — Ker je obisk iz tujih krajev prijavljen v tako visokem številu, da so dosedaj razpoložljiva prenočišča že prezasedena, prosimo vse zavedne ljubljanske rodbine, da prepustijo za

Somišljeniki, prispevajte v tiskovni sklad!

čas od 29. t. m. do 11. septembra 1923 vsa razpoložljiva prenočišča stanovanjskemu oddelku sejmskega urada in naj se pošljejo ustmene in pismene prijave na naslov ravnatelja Dragotina Šebenika, mestni magistrat. — Ljubljanci, izkažite gostoljubnost našim gostom!

— **Znižane vozne obiskovalcem III. Ljubljanskega velesejma.** Da se izognejo nevarnostim, sporočamo posetnikom velesejma, da imajo na progi Maribor-Ljubljana in Rakek-Ljubljana 50 odstotni popust v vseh razredih samo na osebnih vlakih in ne na brzovlakih, ker je to vsled prenapolnjenosti brzovlakov v lokalnem prometu in vsled pomanjkanja vagonov tehnično neizvedljivo. — Vendar to nič ne škoduje, ker so zveze z osebnimi vlaki tako ugodne, da pač ni potreba uporabljati brzih vozov. Poleg 50 odstotkov popusta na vseh osebnih vlakih naše kraljevine pa velja isti popust tudi za direktne brzovlake na progi Djevdjelijska-Beograd-Ljubljana, toraj na južni železnici od Zagreba do Ljubljane brzovlaka št. 13 in 14.

— **Republikanci...** Ob obletnici smrti kralja Petra je zagrebška borza počivala, belgrajska pa poslovala. Na obeh straneh so bili nekoliko časa v zadregi, ker trenutno niso vedeli, kako bi se zmerjali med seboj.

— **Vlada za ljudski blagor.** Ministrski svet je sklenil pretekli teden na eni svojih sej, da se smejo osli izvažati iz naše države brez carine. Nekateri so mnenja, da je ta sklep zelo na mestu, da pa bi morala vlada z ozirom na veliko število oslov v naši državi razpisati še posebne nagrade za izvoz, ker je malo verjetno, da bi se dobila kaka država na svetu, ki bi jih hotela prevzeti v večjem številu. Vlada je sprejela ta sklep tudi nekoliko prepozno. Če bi ga uveljavila takoj v začetku parlamentarnih počitnic, bi bil efekt gotovo večji. Sedaj, ko se zopet bliža otvoritev narodne skupščine v septembru, ni verjetno, da bi se ta izvoz čvignil, pač pa je nasprotno pričakovati, da se bodo v kratkem vrnili vsi vodilni politiki k jaslim v Beograd, tudi oni, ki so sedaj v inozemstvu.

— **Ministri na Bledu.** V nedeljo se je pripeljal na Bled minister za pravosodje gospod dr. Ninko Perič. Z njim se je vozil tudi g. Ljuba Nešič, zastopnik ministra zunanjih del in novi naš poslanik v Pragi, ki je pa odšel na oddih v Bohinji, kjer ostane nekaj dni. V Bohinji je prispel tudi bivši minister g. dr. Voja Marinkovič.

— **Občinski davek na vozila v Ljubljani.** Pokrajinska vlada je odobrila povišanje občinskega davka na vozila v Ljubljani, ki znaša sedaj z veljavnostjo izza dne 1. julija 1923: od enovprežne konjske ekvipaže v zasebni posesti in uporabi letnih 250 Din, od divovprežne letnih 400 Din, od osebnih avtomobilov v zasebni posesti in uporabi do vštetihi efektivnih 30 HP letnih 1500 Din, nad vštetihi efektivnih 30 HP letnih 2250 Din, od tovornih avtomobilov do 3 ton nosilne zmoglosti letnih 1000 Din, nad 3 tone nosilne zmoglosti letnih 1500 Din. Povišanje se ne tiče voz in osebnih avtomobilov, ki se rabijo za vršitev obrta osebnih transportov (izvoški, taksametri).

— **Nova odredba o prtljagi v potniških vagonih.** Prometni minister je odredil, da ne sme v bodoče noben potnik vzeti s seboj v vagon prtljage preko 10 kg teže. V nasprotnem slučaju bo moral plačati potnik za vsak kilogram dvojno pristojbino. Ta odredba je bila potrebna radi tega, ker so mnogi potniki jemali s seboj v vagon premnogo prtljage ter na ta način zasedali prazne sedže.

— **Izmenjava papirnatega drobiža.** Finančni minister je odredil podoben uradom, da morajo vse finančne ustanove, ki vršijo zamenjavo neuporabnega papirnatega drobiža, pokazati napram posameznikom in korporacijam čim več dobre volje. Občinstvu je treba ugoditi do skrajnih mej in se morajo zamenjati taki bankovci, katerim primanjkujejo posamezni manjši deli, če so zelo zamazani ali pa obledeli, da jih ni več mogoče spoznati. Brezpozorno je treba zamenjati one bankovce, ki so že bolj podobni krpi, kakor pa denarju. Nikakor se pa ne bo zamenjavalo očitvidno uporabnih in za promet popolnoma sposobnih bankovcev po 25 in 50 par in za 1 dinar. Tudi takih se ne bo zamenjavalo, katerim manjka cela četrtina, ker bi se na ta način dogajale zločine. Prejšnja naredba je sedaj spremenjena, tako da bodo odslej državne blagajne pri plačevanju raznih davščin v neomejeni količini sprejemale papirnati drobiž državne emisije. Državne blagajne ne bodo več ob priliki izplačevanja uradniških plač izplačevale tudi gotove vsote v 25parskih bankovcih. Nadalje se ne bo zamenjavalo neuporabnih bankovcev po 50 par z novimi bankovci po 25 para, temveč z bankovci istega tipa ali 1dinarski bankovci, razen v slučajih, če bi to občinstvo izrecno zahtevalo.

— **Novi sejmi.** Novi sejmi so dovoljeni občini Dolenja vas pri Ribnici. Prvi se bo vršil 4. septembra, drugi pa 14. februarja, 30. maja, 5. julija vsako leto. Dovoljeni so kramarski in živinski sejmi. Prvi bodo imeli svoj prostor na vasi Dolenja vas, živinski pa na hribu za šolo.

— **Dražba za vzdrževanje kolodvorskih poštnehi voženj.** Poštno ravnateljstvo v Ljubljani razpisuje ustno dražbo za vzdrževanje dnevno dvakratnih kolodvorskih

poštini voženj v Ribnici na Dolenjskem ter tedensko med Ribnico in Dolenjo vasjo pri Ribnici. Družba se vrši 30. t. m. ob 11. uri pri občinskem uradu v Ribnici.

— **Velik požar.** Pretekli teden je v noči od torka na sredo v Št. Jurju v novomeškem okraju izbruhnil požar, ki je posestnikom Hrovatu, Kralju in Pavšku uničil hiše in gospodarska poslopja z živili in krmo vred, vse gospodarsko orodje in precej živine. Ljudje so rešili le golo življenje. Gasilno društvo iz Mirne peči je omejilo požar na omenjena poslopja. Požar je divjal skoraj celo noč. Sumi se, da je požar zanetila zlobna roka.

— **Ukraden konj na ljubljanskem sejmu.** Gostilničarju Rudolfu Rakovec v Kranju je bil pred kratkim ukraden iz leva konj, vreden 16.000 kron. Rakovec je ukradenega konja zasledil na zadnjem ljubljanskem sejmu. Policija je konja zaplenila in ga vrnila lastniku. Tat pa je srečno odnesel poto.

— **D' Annunzio v Zagrebu.** Neki zagrebški list objavlja nastopni dogodek iz dni zagrebškega evharističnega kongresa. Pri sprejemu papeževga nuncija pred zagrebškim državnim kolodvorom je bila velika gnječa, pa je vprašala neka zagrebška gosposodična spremljevalca: „Kdo pride?“ — „Nuncij“, se je glasil odgovor. „A, d' Annunzio? Oh, koliko so že pisali naši listi proti njemu!“ — „Kaj so pisali?“ — „Kaj se ne spominjaš? Ali je lep?“ — „Pa... je.“ — „Vidiš, nisem vedela, da je d' Annunzio škof in še celo večji od vseh naših.“

— **Podpora jugoslovenski akademiji v Zagrebu.** Prosvetni minister je odredil, da se izplača jugoslovenski akademiji v Zagrebu 300.000 Din podpore.

— **Nerednosti v upravi razredne loterije.** V zadnjem času so se v javnosti pojavile pritožbe o nerednostih v državni razredni loteriji. Ministrstvo za kmetijstvo je zato določilo posebno komisijo, da izvede revizijo poslovanja uprave razredne loterije.

— **Grozna nesreča vojaških aviatikov v Novem Sadu.** V soboto se je na vojaškem letališču v Novem Sadu zgodila težka nesreča, ki je zahtevala dve žrtvi. Vojni pilot Vidor Škorac in redov Gjuro Majstorovič sta se dvignila na novem letalu v zrak. Ko sta dospela v višino kakih 40 metrov, je nastal na motorju defekt, radi katerega se je aeroplan vžgal. Škorac je zgorel v plamenih, med tem ko je bil Majstorovič, ki je skočil iz letala, težko ranjen in je po preteku ure v bolnišnici izdihnil. Materialna škoda znaša en milijon dinarjev.

— **Naš aeroplan najden v rumunski Besarabiji.** Iz Belgrada poročajo, da je v neki vasi rumunske Besarabije bil najden naš aeroplan. Sodijo, da je to aeroplan, s katerim sta dva Rusa — kakor smo poročali, pobegnili iz Novega Sada. Ko bo ugotovljeno, da je aeroplan last naše države, ga bo rumunska vlada izročila. Aeroplan je nepoškodovan. O obeh Rusih ni sledu.

Ljubljanski velesejmi.

Kakor malokateri narod so u neli Slovenci takoj po preobratu poiskati si svojo gospodarsko rešitev. Geografična lega in naravna bogastva naše ožje domovine so jim pokazala pravo pot. Slovenija je po svojih vodnih silah in neizčrpnih premogovnikih bila poklicana, potegovati se za prvenstvo na polju industrije v Jugoslaviji. Sicer je bila industrija v Srbiji pred vojno že precej razvita, a jo je vojna docela uničila. Hrvatska industrija je bila v povojih, a v Sloveniji je bila industrija v tujih rokah. Slovenija je živela od živinoreje in lesa, v poljedelstvu je bila vedno pasivna. Po vojni pa je ta pasivnost narastla tako, da bi je ne krili niti dohodki iz živinoreje, ki jo je pa vojna tudi oslabil.

Zato je bila edina rešitev prehod k industriji, s čimur se je položil temelj narodni gospodarski ozdravitvi. Kmalu so se začeli kazati uspehi in cela vrsta novih podjetij je bila sad gospodarske preorientacije. V svrhu nadaljnjega razvoja pa je nastala potreba, dobiti o našem gospodarstvu jasno sliko in bolj kakor vsaka statistika nam to nudijo razstave in vzorčni sejmi.

Razstava sama ima pretežno poučni namen, vzorčni sejem zasleduje trgovsko stran, a dosega tudi namen razstav. Ko se je sestavil odbor za prireditev prvega ljubljanskega velesejma, je bilo dosti malodušnih ljudi, ki so smatrali poizkus za predrzen in že v naprej ponesrečen. Skušnja pa je pokazala nasprotno. Prvi ljubljanski velesejem je bila triumfalna manifestacija naše mlade industrije s sijajnim uspehom. Prvič smo videli na lastne oči, da ni bila samohvala, kar smo čuli in čitali o naši industriji. Prvi ljubljanski velesejem je pokazal, da imamo industrijo, ki proizvaja mnogo izdelkov, katere smo doslej naročali od zunaj. Zlasti razveseljiv pojav pa je bila velika udeležba od strani Srbov in Hrvatov. Ta udeležba ni le povečala zunanji vtis velesejma, temveč je pomenila za našo industrijo velik trgovski uspeh, ker ti posetniki niso prišli iz radovednosti, temveč z namenom, sklepati dobre zveze z našimi industrijalci. Trgovski uspehi niso izostali; industrijci so pridobili izdatno povečani krog odjemalcev, marsikateri pa si je naravnost omogočil eksistenco. Glavni namen, ki ga je imel prvi Ljubljanski velesejem, je bil sijajno dosežen.

I. Ljubljanski velesejem je imel leta 1921: 470 razstavljalcev, obiskovalcev nad 100.000, sklenjenih kupčij

za 150 milijonov dinarjev. Razstavni prostor je obsegal 25.000 m².

II. Ljubljanski velesejem je imel leta 1922: 700 razstavljalcev, preko 120.000 obiskovalcev, sklenjenih kupčij za 335 milijonov dinarjev. Razstavni prostor je obsegal 40.000 m².

Oba velesejma je posetilo tudi mnogo gostov iz drugih držav in to iz Rumunije, Češkoslovaške, Italije, Avstrije, Mažarske, Poljske, Nemčije, Angleške, Francije, Belgije, Grške, Alžira, Tunisa, Egipta in Turčije (Carigrad).

Posamezne domače tvrdke, zlasti mlajše, ki so nastopile na prvem velesejmu v skromnosti, so na drugem že zadobile značaj vpeljane in močne industrije. Napredek, ki se pokaže na razstavnem prostoru pri posameznih tvrdkah, bo brezdvomno zanje velikega trgovskega pomena.

Razume se, da Ljubljani in Sloveniji ne more in ne sme biti zgolj na tem, da samo prodajata v druge dele države, temveč prav tako tudi na tem, da kupujeta, kar proizvajajo drugi deli. Zato „Ljubljanski velesejem“ ni omejen samo produkcijo Slovenije, ampak je na njem dana prilika za izložbo vzorcev proizvodov iz vse države. Naša težnja mora biti, da se čim bolj spoznajo vsi deli države med seboj, da si prodajajo drug drugemu, kupujejo drug od drugega.

Pa ne samo to. Nobena država ne more sama proizvajati vseh potrebščin. Tudi industrijalno najrazvitejše države so v večji ali manjši meri navezane druga na drugo. Ljubljana je zaradi svoje obkrajne lege proti zapadni Evropi in zaradi bližine morja tudi za blago inozemskega izvora, ki ga je treba uvažati, jako ugodno sejmско mesto. Zategadelj je na „Ljubljanskem velikem sejmu“, četudi je namenjen v prvi vrsti za blago, ki se proizvaja v naši državi, vendar dana tudi prilika za sklenje kupčij z inozemskim blagom, ker bodo inozemski vzorci izloženi ali v posebnih zgradbah ali pa v trgovskem oddelku sejma.

Letos bo na III. Ljubljanskem velesejmu razstavilo 743 tvrdk. Od teh jih odpade 613 na industrijo in obrt, 130 na trgovino. Inozemcev razstavi 153 in sicer: Avstrija 48, Nemčija 33, Belgija 18, Amerika 8, Francija 20, Švica 1, Italija 1, Češkoslovaška 24. Vsi ti razstavijo na sejmšču, ki obsega 40.000 m², med tem ko je prvo leto obsegalo le 25.000 m². Iz tega se vidi, kako se ljubljanski velesejmi od leta do leta razvijajo, vidi se pa tudi, kako se uveljavljajo pridobitni krogi Slovenije v zvezi z ustvarjajočo silo delovnega ljudstva na polju industri-

jalnega razmaha, trgovskega razvoja in splošnega gospodarskega udejstvovanja.

Kar ustvarjamo v Sloveniji, je ustvarjeno za celo državo, da jo izklesamo v granitno stavbo trde gospodarske sile na bregovih Jadranskega morja in ob cestah, ki vodijo v Orient. Zato ima ljubljanski velesejem vsedrjavni gospodarski pomen in visoka čast, da je pokrovitelj tega velesejma Nj. Vel. kralj Aleksander I., ni čast samo Sloveniji, ampak čast vsem silam širom naše lepe države, ki so na delu, da iz povojnih razvalin dvignejo gospodarsko življenje, ki naj bo v srečo lastnega naroda in katero naj priznava in spoštuje širni zunanji svet.

GOSPODARSTVO.

g Ljubljanski vzorčni velesejem. Legitimacije po 50 Din za osebo se dobe v vseh mestih in trgih naše države. Permanentna legitimacija upravičuje do polovične vccžnje v vseh razredih osebnih in brzovlakov na vseh železnicah naše države in znižane vozne na parnikih jugoslovanskih paroplovnih družb.

g Vzorčni sejem v Novem Sadu. Te dni so priredili v Novem Sadu vzorčni sejem. Razstavilo je svoje izdelke okoli 400 tvrdk. Kupci pa so izostali, kar pripisujejo pomankljivi reklami.

g Poljedelska razstava v Belgradu. Jeseni se vrši v Belgradu velika poljedelska razstava. Ministrstvo za kmetijstvo in vode je zahtevalo od kmetijskih organizacij podatke o proizvodih, ki bi jih mogle razstaviti.

g Pomoč oškodovanim po toči. Kakor poročajo iz Belgrada, izdeluje posebna komisija pravilnik k zakonu o škodi vsled toče in o razdelitvi kredita, ki ga je ministrski svet odobril kot nujno pomoč vsem krajem, ki so trpeli vsled toče in drugih elementarnih nezdod. Največji del odobrenih kreditov dobe oškodovanci v okrajih Ptuj, Kragujevac, Niš, Valjevo in Vranja.

g Znižanje izvozne carine. Ministrski svet je v seji dne 16. t. m. na predlog ministra financ sklenil znatno znižanje carine za poljske pridelke, za katere je nastopila sedaj živahna izvozna sezona. Izvozna carina je sedaj določena: pšenica na 30 Din, pšenična moka 25 Din, koruza 20 Din, rž 30 Din, ječmen 20 Din, oves 10 Din, fižol 50 Din, zdrob 20 Din, suhe slive 3 Din, žive svinje na 300 Din, zaklane svinje 150 Din, suho meso in v vodi soljena slanina 80 Din, sveža mast in slanina 300 Din, gosja mast 300 Din, za živo in zaklano govedo ostane ista carinska postavka. Sveže slive, črna in bela čebula, krompir in otrobi so izvozne carine prosti. Izvoznocarinske postavke so se znižale na zadevne predloge gospodarskih

in izvoznih korporacij oziroma strokovnjakov.

g Inozemski vagoni za naš izvoz. Vlada je sklenila na seji ministrskega sveta dne 16. t. m., da se vzame za izvozno sezono 3000 vagonov v zakup v inozemstvu, da se tako transport izvoznih predmetov čim bolj organizira in poveča.

g I. Jugoslovanski kongres trgujočih vrtnarjev kraljevine SHS, se vrši v dne 1. in 2. septembra t. l. v Ljubljani. Na vsaka druga panoga stremi tudi poklicno vrtnarstvo za ciljem, da se dvigne na čim višjo strokovno stopnjo ter z združenimi močmi uresniči svoje ideje in varuje svoje stanovske interese. Vprašanje čim tesnejše združitve vseh trgujočih vrtnarjev, je za vsakega posameznika življenske važnosti, vsled česar so prijavi udeležbo na kongresu skoraj vsi pripravljeni odboru znani vrtnarji. Pozivljajo se pri tej priliki vsi oni vrtnarji, ki še niso prejeli vabil, da sporoče nemudoma svoje naslove na „Odbor vrtnarskega kongresa“ v Ljubljani, da se jim zamore pravočasno doposlati program kongresa in legitimacija za znižano vožnjo po železnici.

g Transportne olajšave udeležencem praškega velesejma. Prometno ministrstvo kraljevine SHS in ravnateljstvo Južne železnice v Ljubljani je dovolilo udeležencem praškega velesejma, ki se izkažejo z legitimacijo, ki jih izdajajo zastopniški uradi češkoslovaške republike, 50 odstotni popust na železnicah brez prekinjenja vožnje tja in nazaj. Popust je veljaven za vse osebne in brze vlake št. 4—5. Ministrstvo železnic CSR je tudi odobrilo 33 odstotni popust na vseh državnih progah brez razlike vlakov tja in nazaj. — Ministrstvo zunanjih zadev je določilo, da se udeležencem velesejma iz kraljevine SHS dovoli 75 odstotni popust. Vizumi se bodo izdajali za četrtinsko ceno.

g Naš izvoz iz Češkoslovaške. Po podatkih praškega statističnega urada je znašala vrednost našega uvoza iz Češkoslovaške meseca junija 42,542.000, meseca julija pa 45,752.000 češkoslovaških kron.

g Uvoz inozemskih čebel v Ameriko je v novejšem času prepovedan, ker se je pojavila med čebelami neka kužna bolezen. Naša „kranjska čebela“ se je v Ameriki že precej udomačila, zlasti odkar je pred par leti rev. Jager, profesor čebelarstva na minnesotskem vseučilišču, po pošti prejel več pošiljk teh čebelic ter jih razstavil v kmetijskem zavodu, kjer so dobile na razstavi celo prvo nagrado.

g Vinski pridelek v Italiji. Na podlagi poročil iz vseh pokrajin, se bo letos pridelalo v Italiji 46,100.000 hektolitrov vina. Lanski pridelek je znašal le 31,908.000 hektolitrov.

g Vrednost denarja. 100 dinarjev velja v Curihu 5 švic. frankov 80 centov. 7a zagrebški borzi stane 1 dolar 94 do 94.50 dinarjev, 1000 avstr. kron 1.34 do 1.35 dinarjev, 1 češkoslovaška krona 2.74 do 2.76 dinarjev, 1000 nemških mark 0.02 dinarjev, ena lira 4.05 do 4.06 dinarjev.

Tržne cene.

Žito. V Zagrebu so bile 21. t. m. nastopne cene za žito z vojvodinske postaje: pšenica 345—355, koruza žolta 280—290, ječmen za pivovarne 290—300, za krmno 260 do 270, oves 260—270, fižol pisani 425—440, beli 425—440, moka pšenična „0“ 575—600, „2“ 550—575, „4“ 520—550, za krmno 200, otrobi drobni 145—150, debeli 200—210.

Živina. Na živinski sejem v Mariboru dne 14. avgusta se je prignalo 7 bikov, 148 volov, 389 krav, 6 telet in 16 konj, skupaj 566 glav. Cene v Din veljavi: Debeli voli 1 kg žive teže 15—16.23, poldebili voli 12.50 do 15, plemenski voli 9.50—11.50, biki za klatje 12.50—14.50, klavne krave 12.50—13.75, plemenske krave 10—12.50, molzne in breje krave 9.50—11.50, mlada živina 9.75—14.

Prešiči. Na svinjskem sejmu v Mariboru dne 17. avgusta so bile nastopne cene v Din: mladi prešiči 5—6 tednov stari 225—250, 7 do 9 tednov 300—350, 3—4 mesece 750—850, 5—7 mesecev 1200—1425, 8—10 mesecev 1450—1500, 1 leto stari 1875—2450, 1 kg žive teže 23—25, 1 kg mrtve teže 25—30.

Tržne cene v Mariboru. Podražila so se jajca od 1.25 do 1.50 na 1.50 do 1.75. V specerijskem blagu se je podražila I. kava od 60 na 70 Din. Ječmen je poskočil od 3.25 do 3.50, ajda od 4 na 4.50, nasprotno je cerna ovsu padla od 5.75 na 3.50, prosu 4.50 na 4, fižolu od 6 na 5. V mlevskih izdelkih (moka) se je cena znižala na Din 25. Krma je zgubila najnižjo ceno 87.50 in je ostala pri najvišji ceni na Din 112. Pri sladkorju je cerna padla od 27 na 25.

Tržne cene v Celju. (V dinarjih). Meso: Govedina v mesnicah I. 25—27, II. 24—25, na trgu I. 23—25, II. 23, teletina I. 27, II. 25; svinjina I. 30, II. 28, slanina I. 40, II. 38, domača mast 40, ameriška 35, 1 kg šunke 55, prekajeno meso I. 45, II. 40, 1 liter mleka 3.75—4, 1 kg surovega masla 50, čajnega 60, masla 55, eno jajce 1.50, 1 kg belega kruha 7.50, črnega 5.60. Sadje: 1 kg jabolk 6—7, hrušk 8—10, marelic 20. Specerija: Kava 42 do 64, pražena kava 50—70, kristalni sladkor 24.50, v kockah 26, riž 7.50—13.50, namizno olje 32, bučno 40, petrolej 6.50, spirita den. 15, testenine 13.50—21, mila 19—21. Mlevski izdelki: moka „00“ 6.90, „0“ 6.80, „2“ 6.40, „4“ 6, „6“ 4.80, krušne moke 4.60, ržene 6, ješprenja 6, otrobov 1.80, koruzne moke 3.50, koruznega zdroba 4.70, pšeničnega zdroba 7, ajdove moke 7.50. Žito: q pšenice 380, rži 330, ječmena 330, ovs 330, nove sušene koruze 320, fižola 500. Kurivo: q črnega premoga 43, rujava 25, m³ trdih drv 130, mehkih 100, 100 kg trdih 38, mehkih 28.

— Čevlje kupujte od domačih tovarov tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zalogra na debelo in drobno Ljubljana. Brešt. št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

»In če tudi grem,« je dejal Zdenko, »ali misliš, da se bom tako lahko zopet splazil skozi straže? Prijeli me bodo in imeli za vohuna, na katerega preže. Obesili me bodo po vojnih postavah, ki jih je Peter Bureš šele davi proglasil. Če pa greš ti z menoj in naju primejo, bodo mislili, da sem prišel samo po tebe, in jaz sem morebiti rešen.«

Uboga, trpčna žena je molčala. Končno se je zdrnila, poljubila prag svoje izbe ter potegnila Zdenka za seboj na vrt. Zdenko jo je dvignil na svoje roke in v varstvu drevesnih senc in vetrovega šuma je prišel s svojim bremenom do vrtnice ograje. Tu jo je potisnil skozi grmovje, v katerem je že pri svojem prihodu napravil primerno odprtino, pri čemer je pazil, da si ni ranila ob trnjo bosih nog, zakaj v svoji zbežanosti je odšla z doma lahko oblečena, v spodnjem krilu in srajci, ogrnjena samo z lahko ruto. Na oni strani jo je položil v travo in ji je nalahko položil roko na usta, češ naj molči in je zlezal potem molče za njo skozi grmovje. Straža se je baš vračala, Zdenko pa se je vlegel pred svojo sestro, da bi jo v njeni svetli lahki obleki, ki

se je svetila skozi noč, pokrila s svojo temno postavo. Liduška je ležala, ne da bi se upala dihati, toda Zdenko je slišal in čutil biti njeno srce ob svojem laštnem. Straža se je zopet obrnila. Zdenko in Liduška sta se hitro dvignila ter hitele v senci grmovja na stezo, ki je vodila iz vasi proti kovačnicam. Senca, ki jo je metalo grmovje, je bila ozka, radi česar sta se morala stiskati k grmovju, tako da so se veje zapletale v njuno obleko in udarjale s šumom skupaj, ko so se odtrgale. Zdenko se je vrget v trenutku v grmovje, zakaj čutil je, da ju je šum izdal. V resnici je tudi straža že zaklicala: »Kdo tu?« ter odhitela k grmovju.

»To je glas Pepika Pikarda,« je dejala Liduška tiho.

»Pojdi tja in govori z njim,« ji je zašepetal Zdenko.

Liduška, ki se je vsa tresla, se je hitro opogumila ter stopila odločno proti stražniku, tako da ni mogel videti v grmovje. »Dober večer, Pepik Pikard!« je dejala prijazno.

»Ti si, Liduška?« je vzkliknil Pepik presenečen. »Kako dobro, da nisem streljal, ljudje bi potem govorili, da se je zgodilo iz maščevanja. Kdo pa je bil še s teboj ob meji? Veje so se še za teboj gibale.«

»Bržkone je bila moja bela kokoška,« je odgovorila Liduška mirno, »veš, da mi zvesta žival sledi kakor pes podnevi in ponoči. Rešila sem jo iz krémpljev jastreba. Ko sem nekega jutra odprla okno, sem zapazila, kako jo hoče odnesti ogromen, črn ptič ubožico v zrak, — jaz sem zavpila in zakričala, da bi ži-

val preplašila. In res je spustila kokoš na tla, od tedaj pa mi sledi, kamor grem. Nana, tvoja teta, — kokoš je bila njena —, mi jo je podarila. Kadar bo pričela nesti jajca, jih bom delila z Nano.«

»Poznam ta dogodek, ti si dobra ženska — toda, kako slabo izgledaš in treseš se, kakor bi bila prestrašena do smrti. Pozabi na neumnost, da sem ti nekdanj prisegel maščevanje, ker si me odklonila in poročila sina starega župana. Meni ni toliko na maščevanju, kakor je n. pr. Petru Burešu in ni treba, da bi se me bala. Glej, to me žalosti, da si se me tako ustrašila. Toda dobro bi pa le bilo, če bi poročila mene; sedaj si tako sama v teh hudih časih, v meni pa bi imela moža, ki bi te varoval in ki bi to zelo rad storil, Bog ve.«

»Bog je tako hotel,« je dejala Liduška, ki ga je pustila radevolje govoriti, da bi omogočila Zdenku priti na stezo.

»Bog in pa ti —,« je dejal Pepik Pikard tipko smehljajoče in gledal žalostno na svojo puško, ki jo je držal v roki kakor palico. Ko je zopet pogledal Liduško z nežnim pogledom, je nadaljeval: »In kako blede in žalostna si, ti si tudi jokala in tvoji lepi zlati lasje so popolnoma razkuštrani. Govore, da si preveč jemlješ k sreči naše prepire z Občovanec in da se zapiraš v izbo, da bi ničesar ne slišala o tem, kar se godi zunaj. Glej, radi tega si vsa blede — ti moraš priti kdaj k nam na prosto; zrak bi ti storil dobro in tvoja blede lica bi se zopet pordečila.«

(Dalje prih.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupijo se

brzojavni drogi, bukov in hrastov les z navedbo cene in mere. Ponudbe na upravo lista.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Nov pisalni stroj

znamke »Stoewer Record« se prodaja. Naslov pove uprava lista.

INGER ŠIVALNI STROJI

Na celem svetu znani kot najboljši.

Podružnice in zastopstva v vseh mestih

LJUBLJANA, Šelenburgova ulica štev. 3.

Centrala za državo S. H. S. ZAGREB. Marulićeva ulica br. 5. II. kat.

EKSPORT
„JUGOEKSIM“
IMPORT

trgovska družba

Vekoslav Pelc in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8

Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom, deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.